

RESİM VE KOMPOZİSYON : I

Rıza Filizok

KOMPOZİSYONUN TEMEL KAVRAMLARI

Bütün sanatların, resmin, müziğin, edebiyatın temel kuralları aynıdır. Yazma sanatı, kompozisyon gibi daha soyut olan sanatları öğrenmek için bizce en iyi yol, sanatın temel kurallarını somut bir biçimde gösteren resim sanatından yola çıkmaktır. Biz bu amaçla okuyucularımıza resimde kompozisyonun temel kavramları üzerine bir yazı dizisi sunmaya karar verdik. Birincisini ilgilerinize sunuyoruz.

Resimde kompozisyon, sınırlı bir alanda (resim kağıdı) biçimleri (forme) düzenleme sanatıdır.

Kompozisyonun amacı, ifade edilmek isteneni kavranabilir yapmak ve kuvvetlendirmektir.

Bu amaca ulaşabilmenin pek çok yolları, araçları vardır ama bu araçların tamamını basit kurallarla açıklayabiliriz.

Bu kurallardan bazıları şunlardır:

İçerik-biçim ilişkisi, Denge, Hareket, Yapı ve ışık, Yapı ve açıklık, Göze çarpma, Birlik-çeşitlilik, Karşılıklı etkilenme.

BU YAZIMIZDA BİRİNCİ KURALI ELE ALACAĞIZ:

1- İÇERİK-BİÇİM İLİŞKİSİ (forme-fond)

Edebî eserlerde ve müzikte olduğu gibi resimde de **biçim**, bir eserin biçimlendirilen elementlerini seçme ve düzenleme tarzıdır. Biçimin içerik üzerine yani ifade edilen şey üzerine doğrudan etkileri vardır. Resimde biçimlerin düzenlenişi, üzerimizde değişik etkiler meselâ **hareket** yahut **sakinlik** etkisi bırakabilir. Bu olay, biçim ile içerik arasında derin bir bağ olduğunu gösterir.

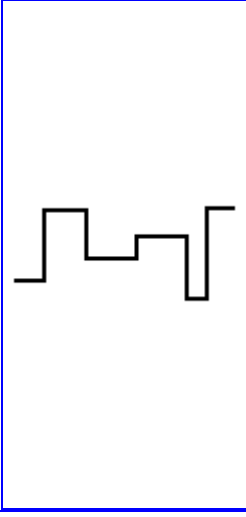
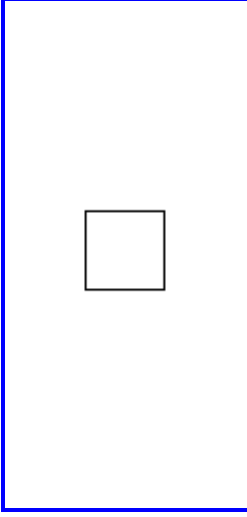

a) **ÇİZGİ NEDİR, BİÇİM NEDİR? ÇİZGİ VE BİÇİM ANLAYIŞI:**

ÇİZGİLER

YARATTIĞI ETKİ

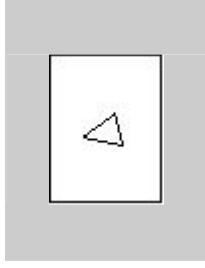
**BİÇİM
(FORME)**

1	<p>Düz çizgi, kesinlik, doğruluk, sertlik, ağırlık hissi verir. Çizgi, yatay konumda ise ufuk izlenimi verir, huzur, düzen, istikrar, devamlılık, hareketsizlik, sessizlik, ölüm telkin eder.</p>	
2	<p>Dikey çizgi, doğru çizginin sertlik etkisini artırır. Doğruluk, yükseklik, kuvvet, gerginlik, bükülmezlik, engel, çetinlik hissi uyandırır.</p>	
	<p>Eğik çizgi, kararsızlık ve istikrarsızlıktır. Düşüşü, hareketi telkin eder.</p>	
	<p>Eğri çizgi, bükülebilirliği, akıcılığı, hareketi, yumuşaklığı, kadınsallığı, sevgi ve şefkati telkin eder. Bize su unsurunu hatırlatır.</p>	
3	<p>Kırık çizgiler: Çizginin ani yön değişmesi, canlılık, enerji, aydınlanma, hız, elektriklenme hissi</p>	

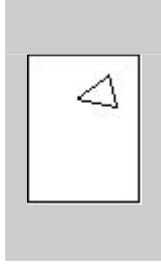
		uyandırır. Canlı ve keskin açılar, kabalık, sertlik, şiddet, tehlike hissi verir. Batıcı ve kesici görünür. Bize ateş unsurunu hatırlatır.	
4		Yatay ve dikey çizgiler, durgunluğu ve kuvveti telkin eder. Dik açılar, sağlam bir kuruluş izlenimi bırakır. Bu çizgiler bize toprak, yer unsurunu hatırlatır.	
5		Yumuşak iç içe girmiş dairesel çizgiler, bükülgenlik, hafiflik hissi verir. Belirsiz ve kararsız, tatlı bir hareket tesiri bırakır. Bize hava unsurunu hatırlatır.	
6		Eğri, eğik ve kırık çizgiler, canlı bir varlık (bitki, hayvan) izlenimi bırakır.	

b) MEKAN ve İFADE (ANLATIM)

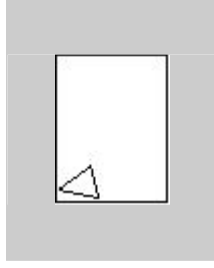
Bir alana yerleştirilen bir elementin yeri değişikçe ifade ettiği anlam değişir: Yazı yazma sanatında da resim sanatında da bir nesnenin yeri değişikçe anlamı değişir:

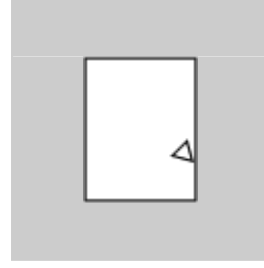
Kağıdın ortasındaki bir üçgen göreceli bir kararlılık etkisi yaratır.

Üst taraftaki bir üçgen bir uçuş etkisi yaratır.

Alt köşedeki bir üçgen, bir yalnızlık, ıssızlık ve bir köşeye çekilmişlik hissi veriyor

Sağ yahut sol kenara yakınlık, alana giriş yahut alandan çıkış hissi veriyor. Sahne giren yahut çıkan bir aktöre benziyor.

Nicolas Poussin – Kış yahut SaĖnak - 1664

Poussin, "SaĖnak" temini işlediği bu tablosunda hiçbir şahsı ön plâna almamıştır. Şahısların hepsi seyircilerden uzaklaştırılmıştır ve çok küçük boyutlarda çizilmiştir. Böylece ressam bize insanların tabiatın ululuğu, azameti karşında, dolayısıyla bu tabiatın yaratıcısı karşısında ne kadar küçük varlıklar olduğunu göstermeye çalışmıştır.

Biçimlerin niteliği ve düzenlenişi yani kompozisyonu değiştikçe bizde uyandırdığı duygu ve düşünceleer değişir. Bir eserin anlamı ve üzerimizde bıraktığı etki sıkı bir biçimde kompozisyonuna bağlıdır. Bu kompozisyon ister şuurlu ve iradî, ister sezgisel, ister tesadüfi olarak kurulsun ifade edilen duygulara, düşünceleere vücut verecektir, onları hissedilir kılacaktır. Nesnelere seçmek ve yerleştirmek, birbirleriyle ilişkilerini düzenlemek yazı yazmanın da resim yahut beste yapmanın da özünü oluşturur.

Not: Bu yazı aşağıdaki kaynaktan alınıp Türkçeye uyarlanmıştır:

<http://www.ac-reunion.fr/pedagogie/aa/pedago/theorie/compo/forme-fond.htm>